

JOSIA EN DE OPKOMST VAN BABYLON

(639-605 v.C.)

JOSIA

Josia (639-609) kwam op achtjarige leeftijd op de troon van Juda. De schrijver van Kronieken tekent aan dat Josia zich vanaf het achtste jaar van zijn regering 'richtte naar de God van zijn voorvader David' (2 Kron. 34:3). Tussen zijn twaalfde en zijn achttiende jaar begon Josia aan een radicaal hervormingsprogramma. Hij verbrijzelde of verbrandde heidense voorwerpen, altaren en afgodsbeelden, roeide heidense priesters en tempelprostituees uit, ontwijdde offerhoogten en verwijderde alle heidense zaken die in de tempel van de Heer waren aangebracht. Het was een programma dat hij ook ver buiten Jeruzalem uitvoerde in de steden van Manasse, Efraïm en Simeon, gebieden die eens hadden behoord tot het noordelijke koninkrijk Israël, maar waarop hij invloed had gekregen nu de macht van Assyrië verzwakt was. Hij ontwijdde de offerplaats in Betel, die door Jerobeam, zoon van Nebat, aangelegd was; de beenderen van de heidense priesters verbrandde hij op de heidense altaren.¹

In het achttiende jaar van Josia vond Chilkia, de hogepriester, in de tempel een exemplaar van de tekst van de Wet.² Welk boek dit precies was weten we niet, maar toen de koning de woorden ervan hoorde, scheurde hij zijn kleren en riep uit: 'De Heer is in hevige woede ontstoken omdat onze voorouders zich niet hebben gehouden aan wat er in dit boek staat' (2 Kon. 22:13). Om te voldoen aan de eisen van het wetboek ontdeed Josia zich van de mediums en de geestenbezweerders, de huisgoden, de afgodsbeelden en al het andere verfoeilijke dat voorkwam in Juda en Jeruzalem.

De schrijver van Koningen vertelt dat zelfs de verstrekkende hervorming van Josia niet genoeg was om het dreigende oordeel van de Heer af te wenden. Hij citeert de profetes Chulda: 'Dit zegt de Heer, de God van Israël: "Ik zal onheil brengen over deze stad en haar bewoners, precies zoals beschreven staat in het boek dat de koning van Juda heeft gelezen. Dat doe ik omdat zij zich van mij hebben afgekeerd ... Mijn toorn tegen deze stad is hoog opgelaaid en zal niet meer doven"' (2 Kon. 22:16-17). De troost voor Josia was dat zijn ogen het komende onheil niet zouden aanschouwen.

DE DOOD VAN JOSIA

De val van Assyrië in 612 had het machtsevenwicht in het Nabije Oosten verstoord. De Egyptische farao Necho (610-595), die zich zorgen maakte over de groei van de Babylonische macht, stuurde een leger naar Syrië om hulp te bieden aan wat er overbleef van Assyrië en om de opkomende macht van de Babyloniërs in toom te houden. Necho beweerde te handelen in opdracht van God.³ Josia geloofde dit niet en bond in 609 de strijd met hem aan bij Megiddo in het noorden van Israël; Josia sneuvelde. Zijn vroege dood was een schok voor het volk. Jeremia dichtte klaagliederen op hem⁴ en zelfs 130 jaar later herinnerde de profeet Zacharia aan de dood van Josia als aanleiding tot groot weeklaag.⁵

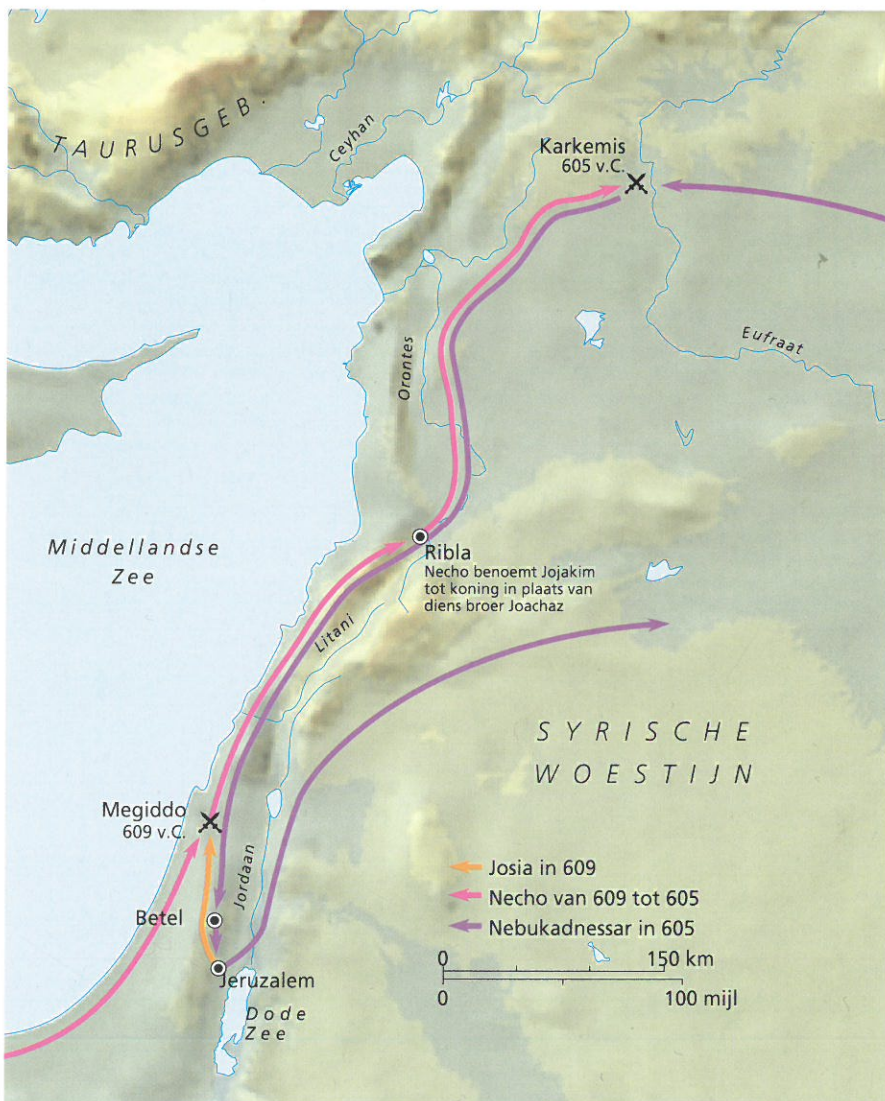
HABAKUK

De dood van Josia maakte een abrupt eind aan zijn hervormingsprogramma. Het leek wel alsof de Heer zijn volk in de steek had gelaten. De volgende koningen hadden geen verlangen de Heer te volgen. Necho was niet tevreden over Josia's zoon Joachaz en daarom benoemde hij zijn broer Jojakim (Eljakim) in Ribla, in Syrië, tot koning.⁶ De profeet

Habakuk was verbijsterd door de verwoestingen en het geweld om zich heen. Het antwoord van de Heer was niet echt wat hij verwachtte:

'Kijk naar de volken, let goed op, jullie zullen verbaasd zijn en verbijsterd! Er gebeurt iets, nog tijdens jullie leven, iets zo uitzonderlijks dat je het niet zult geloven als het je wordt verteld. Ik laat de Chaldeeën komen, dat grimmige, onstuimige volk, dat de hele aarde doorkruist om andermans woonplaatsen te bezetten. Geducht en gevreesd is het, het stelt zijn eigen wet, vertrouwt op eigen macht. Sneller dan panters zijn hun paarden, feller dan wolven in de avond. Hun ruiters komen aangestormd,

De vlakte van Jizreël gezien van de heuvel van Megiddo.

van verre vliegen ze aan, als arenden duiken ze op hun prooi.⁷
HABAKUK 1:5-8

NEBUKADNESSAR NEEMT DE LEIDING

Nabopolassar, koning van Babylon, werd oud en gaf daarom zijn zoon, kroonprins Nebukadnessar, het bevel over het leger. In 605 joeg Nebukadnessar het Egyptische leger bij Karkemis aan de Eufraat (op de huidige grens tussen Turkije en Syrië) op de vlucht.⁷ Hij rukte daarna op naar het zuiden en viel Juda binnen, bege-

rig als hij was zich te verzekeren van de loyaliteit van Necho's vroegere vazal en bondgenoot Jojakim van Juda. Juist toen Jojakim capituleerde, ontving Nebukadnessar het bericht dat zijn vader Nabopolassar overleden was. Nebukadnessar nam de weg terug door de woestijn naar Babylon om zijn troon veilig te stellen en nam behalve enkele voorwerpen uit de tempel van de Heer ook verscheidene jongemannen mee uit de koninklijke familie en de adel, van wie er vier van grote waarde voor de nieuwe koning zouden blijken te zijn: Daniël, Chananja, Misaël en Azarja.⁸ Dit was de eerste en de kleinste van de vier deportaties waardoor de Joden uiteindelijk in ballingschap in Babylon zouden komen.

Een reconstructie van de Isjtarpoort in Babylon. Dit stelt de uiteindelijke vorm van de poort voor, toen hij was bekleed met blauwe, geglazuurde bakstenen met afbeeldingen van stieren en mushushudraken.

LINKS: Necho strijdt tegen Josia en Nebukadnessar
Tussen 609 en 605 werd Juda van twee kanten bedreigd. In 609 doodde de Egyptische koning Necho koning Josia bij Megiddo. Nebukadnessar, kroonprins van Babylon, zou Necho in 605 bij Karkemis verslaan. Toen hij doorstootte naar Juda, kwam het bericht dat zijn vader overleden was; hij zag zich gedwongen tot een tocht door de woestijn om de lege troon op te eisen.

NOTEN

¹ 2 Kon. 23:15-20

² 2 Kon. 22:8

³ 2 Kron. 35:21

⁴ 2 Kron. 35:25

⁵ Zach. 12:12-14

⁶ 2 Kon. 23:34

⁷ Jer. 46:2

⁸ Dan. 1:1-2,6

JUDA IN BALLINGSCHAP

(604-582)

JOJAKIM

De dood van koning Josia in 609 was de doodsteek voor de voortzetting van de religieuze hervorming in Juda. Onder Josia's zoon, Jojakim, kwamen de heidense praktijken geleidelijk terug. De profeet Jeremia berispte Jojakim omdat hij het volk uitbuitte en van de opbrengst van die uitbuiting een luxe paleis bouwde.¹ Dit is misschien het paleis dat gevonden is in Ramat Rachel, even ten zuiden van Jeruzalem. Jojakim liet de profeet Uria vermoorden omdat hij tegen de stad en het land profeteerde, maar hij dwarsboomde ook persoonlijk de profeet Jeremia door een boekrol te verbranden waaruit Jehudi de woorden van Jeremia aan hem voorlas.²

Jojakim onderwierp zich in 604 aan Nebukadnessar (een jaar nadat deze de slag bij Karkemis had gewonnen), maar aangemoedigd door Egypte kwam hij drie jaar daarna in opstand. Pas in 598 reageerde Nebukadnessar; hij liet Jojakim in bronzen boeien slaan en naar Babylon brengen. Op dat moment stierf de 36-jarige koning, maar het is onbekend of dat door een natuurlijke oorzaak of door een samenzwering gebeurde. Jeremia profeteerde dat Jojakim geen normale begrafenis zou krijgen; als een ezel wordt hij uitgedragen, weggesleept en weggegooid, ver buiten de poorten van Jeruzalem.³

DE TWEDE DEPORTATIE

Jojakim werd opgevolgd door zijn achttienjarige zoon Jojachin, die slechts drie maanden en tien dagen regeerde.⁴ In 597 sloeg Nebukadnessar het beleg voor Jeruzalem en gaf Jojachin zich over. 'Nebukadnessar sloeg zijn kamp op voor de stad van Juda en op de tweede dag van de maand Adar [15-16 maart] veroverde hij de stad en nam haar koning gevangen. In de stad benoemde hij een koning die hij zelf gekozen had. Hij inde een zeer grote schatting en bracht die naar Babylon.' (*Kroniek van Nebukadnessar*, afd. 12-13).

Nebukadnessar voerde Jojachin af naar Babylon, samen met zijn moeder, vrouwen, ambtenaren en leidende figuren van het land, de hele strijdmacht van zeventuizend man en duizend ambachts- en handwerkslieden – in totaal 10.000 mensen,⁵ onder wie een jongeman die tot priester werd opgeleid, Ezechiël.⁶ Hij nam ook de schatten uit het koninklijk paleis mee en de gouden voorwerpen die Salomo voor de tempel van de Heer had laten maken. Dit kunnen we 'de tweede deportatie' noemen.

In Babylon ontving Jojachin een rantsoen van het hof. Zijn naam (Ya'u-kinu) komt voor op Babylonische tabletten uit de tijd tussen 595 en 570, met daarop zijn rantsoen en dat van zijn zonen: 'Een halve *panu* (ca. 14 liter) voor Ya'u-kinu, koning van het land Juda. Tweeënhalve *sila* (ca. 2 liter) voor de vijf zonen van de koning van het land Juda.' Jaren later, na de dood van Nebukadnessar in 562, ontsloeg zijn zoon en opvolger Amel-Mardoek (Ewil-Merodach) Jojachin uit de gevangenis en stond hem toe geregeld aan zijn tafel te eten, zolang hij leefde.⁷

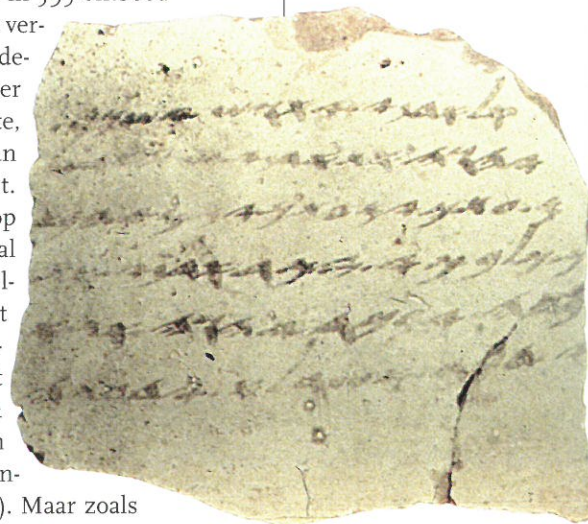
DE BELEGERING VAN JERUZALEM (588-586)

De profeet Jeremia vervloekte Jojachin en zei dat geen van zijn nakomelingen op de troon van David zou zitten.⁸ Nebukadnessar maakte Jojachins oom Mattanja koning en veranderde zijn naam in Sedekia; in 593 ontbood hij hem naar Babylon om zich te verzekeren van zijn loyaliteit. Uiteindelijk kwam Sedekia in opstand, weer daartoe aangemoedigd door Egypte, maar nu werd het hele leger van Babylon tegen hem ingezet. Nebukadnessar sloeg zijn kamp op buiten Jeruzalem en bouwde overal om de stad belegeringswerken; volgens 2 Koningen 25:1 begon hij het beleg op de tiende dag van de tiende maand (15 januari) 588. Het beleg werd tijdelijk opgeheven om de dreiging tegen de gaan van een Egyptische invasiemacht onder aanvoering van farao Hofra (589-570). Maar zoals Jeremia voorspeld had kwamen de Babyloniërs terug. Jeremia bepleitte overgave en werd in een waterput gegooid, maar werd er later weer uitgehaald en onder bewaking gehouden.

De gespannen situatie staat beschreven in tweeëntwintig brieven op *ostraca* die in de stad Lachis in Juda zijn gevonden. Ze zijn gesteld in een taal die vrijwel overeenkomt met die van Jeremia. In één ervan rapporteert de commandant van een voorpost dat bepaalde signalen, waarschijnlijk vuursignalen uit de stad Azeka, niet te zien zijn: 'Wij doen mijnheer weten dat wij uitkijken naar de signalen uit Lachis, maar als we letten op de voorbeelden die mijnheer mij heeft gegeven, kunnen we Azeka niet zien' (*Brief uit Lachis*, 4.10-12). Dit zou kunnen betekenen dat Azeka al ingenomen was door de Babyloniërs of, nog wel zo waarschijnlijk, dat de klimatologische omstandigheden ongunstig waren, zodat het signaal niet te zien was. In een andere brief wordt een niet bij name genoemde profeet vermeld als drager van de brief. Zijn identiteit is nog steeds onzeker.

Op de negende dag van de vierde maand (18 juli 586) was de hongersnood zo erg geworden dat er niets meer te eten was voor de mensen. Er werd een bres in de stadsmuur geslagen. Sedekia en zijn hele leger vluchtten in de duisternis, maar werden op de vlakte van Jericho gevangengenomen. Hij werd naar Ribla in Syrië gebracht. Zijn zonen werden voor zijn ogen afgeslacht; daarna werden hem de ogen uitgestoken en werd hij in bronzen ketenen naar Babylon weggevoerd.

Brief uit Lachis nr. 2. Een ostracon of op een potscherf geschreven brief aan Jaos, de militaire gouverneur van Lachis in Juda, 588.

NOTEN

- ¹ Jer. 22:13-17
- ² Jer. 26:20-23; 36:20-23
- ³ Jer. 22:19
- ⁴ 2 Kron. 36:9
- ⁵ 2 Kon. 24:14-16
- ⁶ Ez. 1:1-3
- ⁷ 2 Kon. 25:27-30
- ⁸ Jer. 22:30
- ⁹ 2 Kon. 25:26; Jer. 42:19; 43:7
- ¹⁰ Jer. 52:30
- ¹¹ Ez. 3:15; Ezra 2:59; 8:17; Jer. 29:5

Balustrade uit een raam in het paleis van Ramat Rachel bij Jeruzalem. Mogelijk is dit het werk van Jojakim, koning van Juda.

De deportaties van Juda
Op de kaart staan plaatsen die verband houden met de deportaties van Juda naar Babylon in 597, 586 en 582.

DE DERDE DEPORTATIE

Een maand nadat een bres in de muur was geslagen, op de zevende dag van de vijfde maand (14 augustus 586) stak Nebuzaradan, commandant van de koninklijke lijfwacht, de tempel van de Heer, het koninklijk paleis en alle huizen van Jeruzalem in brand. Vervolgens werden de stadsmuren neergehaald. Nebuzaradan voerde de mensen weg die nog in de stad over waren, evenals degenen die naar de koning van Babylon waren overgelopen, kortom iedereen die nog over was. Hij liet enkele van de armste mensen van het land achter om in de wijngaarden en op de akkers te werken, maar de grote meerderheid van het volk werd gedeporteerd. Dit kunnen we de 'derde deportatie' noemen. Maar de ellende van Juda was nog niet voorbij.

DE VIERDE DEPORTATIE

De Babyloniërs benoemden als gouverneur een Jood uit een adellijke familie, genaamd Gedalja, wiens zegel met het inschrift 'behoort toe aan Gedalja, die over het huis gesteld is' in Lachis gevonden is. Kort daarna werd Gedalja vermoord door een zekere Jismaël, die van koninklijken bloede was. Veel van de overgebleven Joden, onder wie de profeet Jeremia, die bij de verovering van de stad uit zijn gevangenschap was bevrijd, vluchtten naar Egypte, ondanks de profetische waarschuwing van Jeremia om niet te gaan.⁹ In 582 werd nog een groep Joden afgevoerd naar Babylon.¹⁰ Dit kunnen we de 'vierde deportatie' noemen.

HET TRAUMA VAN DE BALLINGSCHAP

De Joden die de lange tocht naar Babylon overleefden, schijnen in eigen nederzettingen terechtgekomen te zijn, vrij om landbouw te bedrijven en hun eigen brood te verdienen,¹¹ maar de traumatische aard van hun ballingschap komt duidelijk tot uiting in de woorden van de psalmist:

*'Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij treurend en dachten aan Sion.
In de wilgen op de oever hingen wij onze lieren.
Daar durfden onze bewakers te vragen om een lied,
daar vroegen onze beulen "Zing voor ons een vrolijk lied uit Sion."*

Hoe kunnen wij zingen een lied van de Heer op vreemde grond'

PSALM 137:1-4